

در سایه سرو آزادی

عبدالعلی بازرگان

بنیاد فرهنگی مهندس مهدی بازرگان

بازرگان، عبدالعلی، ۱۳۱۷-

در سایه سرو آزادی / عبدالعلی بازرگان. - تهران : انتشار، ۱۳۷۸ .
۳۰۱ ص.

ISBN 964-325-030-X

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیبا.

کتابنامه به صورت زیرنویس.

۱. عاشورا. ۲. حسین بن علی (ع)، امام سوم، ۴-۶۱ق. ۳. واقعه کربلا،
۶۱ق. الف. عنوان.

۲۹۷/۹۵۳۴

PB ۴۱ / ۵ / ۴ د ۱۵ ب

۹۶۱۵-۷۸ م

کتابخانه ملی ایران

شابک X-۰۳۰-۳۲۵-۹۶۴

ISBN 964-325-030-X

در سایه سرو آزادی

تألیف: عبدالعلی بازرگان

ناشر: شرکت سهامی انتشار

چاپ اول: ۱۳۷۸

حروف چینی: بنیاد فرهنگی مهندس مهدی بازرگان

چاپخانه حیدری - ۲۰۰۰ نسخه

۱۵۰۰ تومان

فهرست کلی مندرجات

فهرست تفصیلی.....	۵
مقدمه.....	۱۱
شاکله حسین.....	۱۳
حسین آمر و عامل به عدالت.....	۴۹
شعارها و شعورهای عاشورا.....	۸۳
من و او در چشم و دل حسین.....	۱۰۷
زمینه‌های مردم‌شناسی در نهضت کربلا.....	۱۴۱
کدام حسین؟.....	۱۶۱
قیام حسینی در قالب سوره عنکبوت.....	۱۷۷
حسین(ع)، وارث و پوینده راه انبیاء (عرضه قیام حسینی به قرآن).....	۲۰۱
مسخ تاریخی میراث‌های مذهبی.....	۲۷۷

فهرست تفصیلی

مقدمه	صفحه ۱۱
۱- شاکله حسین (ع)	۱۵
شاکله چیست؟	۱۵
میدان معنی شناسی شاکله	۱۷
انواع شاکله‌های شکل گرفته از شناخت‌ها	۲۱
۱- محمد بن حنفیه (برادر)	۲۲
۲- ابن عباس (پسر عم)	۲۶
۳- عمر بن علی (برادر)	۲۹
۴- عبدالله بن عمر (دوست)	۳۰
۵- فرزدق (شاعر انقلابی)	۳۳
۶- ابن زبیر (دوست)	۳۵
۷- عییدالله حرالجمعی (از شجاعان کوفه)	۳۶
شاکله «شدن»، نه «بودن»	۳۹
شاکله «خدمت»، نه «حکومت»	۴۱
شاکله «مردم خواهی»، نه «خودخواهی»	۴۴

- ۲- حسین آمر و عامل به عدالت ۵۱
- مسئله نامساوی‌ها ۵۱
- مثالی در دو قلمرو قدرت (ماده و معنا) ۵۳
- شایسته‌ترین شهروند در ارزش و سنجش ۵۷
- ارتباط انفاق و عدالت ۶۰
- نگاهی به نهضت حسینی از دریچه عدالت اجتماعی ۶۳
- ارکان عدالت ۶۴
- عدالت در اندیشه و عملکرد حسین (ع) ۶۸
- «حلم» عالمانه، میوه و محصول عدالت ۷۳
- حماسه «حلم» در «حریم» دوست ۷۶
- دو ذبیحه زیبای خلقت ۷۷
- سرود سعادت ۸۰
- ۳- شعارها و شعورهای عاشورا ۸۵
- تابلوی تماشایی ۸۶
- شعار، پیامی از شعور! ۸۶
- شرایط تاریخی شعارها ۸۹
- شعارهای شجاعان شهید ۹۱
- مسلم بن عقیل ۹۱
- پنج ستاره پرفروغ ۹۲
- فرزند فاتح ری ۹۳
- شهید نوجوان ۹۴
- سیاه سپیدرو ۹۵
- شجاعان دیگر ۹۶

- ۹۸..... رجزهای اهل بیت.....
- ۹۹..... رجزهای اسطوره وفا، صفا، عشق و ایثار.....
- ۱۰۱..... رجزهای رادمردان.....
- ۱۰۳..... سروده‌های امام حسین (ع).....
- ۴- «من» و «او» در چشم و دل حسین (ع)..... ۱۰۹.....
- جلوه «منیت» در زبان فرعون..... ۱۱۰.....
- نشانه‌های «او» در اشاره‌های انبیاء..... ۱۱۴.....
- آفت «خودستایی» در متولیان مذهب..... ۱۲۶.....
- نوسان «من» در مسائل مالی..... ۱۲۹.....
- «بر» و «اِثم»، صعود و سقوط «من»!..... ۱۳۱.....
- «تو» و «من» در چشم و دل حسین (ع)..... ۱۳۵.....
- ۵- زمینه‌های مردم‌شناسی در نهضت کربلا..... ۱۴۳.....
- چرا نهضت حسینی بهترین زمینه مردم‌شناسی است؟..... ۱۴۳.....
- محک مطالعه و بستر بحث..... ۱۴۶.....
- ۱- جبهه تزویر (پیشوایان گمراهی)..... ۱۴۷.....
- ۲- جبهه نفاق (مدعیان ایمان و اصلاح، فرصت‌طلبان فریبکار)..... ۱۴۹.....
- ۳- یاران نیمه راه..... ۱۵۲.....
- ۴- توده دنیاپرست (رفاه‌طلبان بی‌اعتنا به آخرت)..... ۱۵۳.....
- ۵- مقلدین چشم و گوش بسته (سر سپردگان قدرت)..... ۱۵۶.....
- ۶- شخص‌پرستان (پیروان ولایت اشخاص و مجادله‌کنندگان مزدور)..... ۱۵۷.....

- ۶- کدام حسین؟ ۱۶۳
- کدام اسلام؟ ۱۶۵
- کدام قرآن؟ ۱۶۶
- کدام محمد(ص)؟ ۱۶۷
- کدام علی؟ ۱۶۸
- کدام حسین؟ ۱۶۸
- ماجرای تاریخی مسخ ارزش‌ها ۱۶۹
- برداشت‌های مختلف ۱۷۱
- الگوی بر اساس عملکرد انبیاء ۱۷۲
- ۷- قیام حسینی در قالب سوره عنکبوت ۱۷۹
- اصل اول - ملازمت فتنه با ایمان ۱۸۱
- اصل دوم
- استمرار تاریخی «فتنه» به عنوان محک شناخت صدق و کذب ایمان ۱۸۲
- اصل سوم - محکومیت محتوم جبهه بدکاران ۱۸۴
- اصل چهارم - آمادگی برای ملاقات خدا ۱۸۶
- اصل پنجم - رنج و تلاش، نیاز ذاتی انسان ۱۸۸
- اصل ششم - مکانیسم پاکسازی نفسانی در جریان ایمان و عمل ۱۸۹
- اصل هفتم - موانع راه ۱۹۰
- اصل هشتم - پیوستن به جبهه شایستگان ۱۹۲
- اصل نهم - رفیقان نیمه‌راه، مدعیان ضعیف‌النفس ۱۹۴
- اصل دهم - صحنه عمل، میدان شناخت ایمان از نفاق ۱۹۶
- اصل یازدهم - فریب حق‌پوشان برای جذب مؤمنین ساده‌اندیش ۱۹۷
- اصل دوازدهم - سرنوشتِ گران‌بارِ فریبکاران ۱۹۹

۸- حسین (ع) وارث و پوینده راه انبیاء (عرضه قیام حسینی به قرآن).....	۲۰۳
مقدمه.....	۲۰۳
آغاز هجرت.....	۲۱۰
وارث شعیب در موضع مصلح اجتماعی.....	۲۱۱
همگام با قیام موسی (ع).....	۲۱۳
وارث ابراهیم (ع).....	۲۱۵
وارث پیامبر خاتم (ص).....	۲۱۸
وارث یحیی و انبیای بنی اسرائیل.....	۲۲۲
پیوستگان به قافله نور.....	۲۲۸
وارث نوح.....	۲۳۱
طنین فریادی در سکوت شب.....	۲۳۴
تجربه بنی اسرائیل چراغ راه مسلمانان.....	۲۳۵
اسوه صبر و صلوات.....	۲۴۳
شب شورانگیز شیفتگان شهادت.....	۲۴۸
افشای حزب شیطان.....	۲۵۲
اسوه‌های صداقت.....	۲۵۸
«پیام» بران شهیدان کربلا.....	۲۶۱
۹- مسخ تاریخی میراث‌های مذهبی.....	۲۷۹
مقایسه‌ای میان دو نوع امر به معروف و نهی از منکر.....	۲۸۲
توجیحات ناموجه.....	۲۸۶
تکلیف یا تمایل قلبی.....	۲۹۰
آزادی، بستر امر به معروف و نهی از منکر.....	۲۹۵
تحدید انتقاد = تسلط اشرار.....	۲۹۷

بسمه تعالی

مقدمه

مقالاتی که در این کتاب گردآوری گشته، متن تدوین و تفصیل یافته چند سخنرانی است که در سال‌های ۱۳۶۵ تا ۱۳۷۷ در مراسم سوگواری عاشورای حسینی توسط مؤلف ایراد شده است. سه عنوان قدیمی‌تر، در محل انجمن اسلامی مهندسين و بقیه در مراسم عزاداری نهضت آزادی ایران در دفتر مرکزی و منازل جناب آقای دکتر یدالله سبحانی و جناب آقای مهندس هاشم صباغیان (۴ مقاله ابتدای کتاب) سخنرانی شده است. محور سخن تا حدودی در ارتباط با موضوعات روز و مسائل مبتلا به اجتماعی، ولی عمدتاً الهام گرفته از نهضت آزادی‌بخش و انسان‌ساز حسینی می‌باشد که هر سال از زاویه‌ای و به نیازی مشخص نظاره شده است. به‌جز مقاله «حسین وارث انبیاء» که در سال ۱۳۶۷ همراه با مقاله‌ای درباره حضرت ابراهیم(ع) در کتابی تحت عنوان «انسان کامل» به چاپ رسیده است، بقیه مقالات تازگی داشته و برای نخستین بار عرضه می‌گردد. بدون تردید پرچم آزادگی و کرامت انسانی و جهاد و شهادتی که حسین با میراث بردن از انبیاء و اولیاء الهی بر افراشت، برای کسانی که پاسداری از آزادی و عدالت و ارزشهای انسانی را عهد و امانت الهی و مسئولیت ملی خود می‌دانند، همواره هدایت‌کننده به سمت و سوی سعادت دنیا و آخرت می‌باشد.

بدیهی است، تصویری که از سیمای امام حسین(ع) و یارانش در این دفتر ارائه شده، متناسب با بینش محدود و معلومات مختصر مؤلف می‌باشد و هرگز نمی‌توان پرتو خورشید فروزانی را که هزار و چهار صد سال است به جنبش‌های آزادی‌بخش مردمی روشنایی و گرما می‌بخشد در این نوشته درخور مقامش منعکس نمود و بلندای بلوغ بندگانی را که با شهادت خود اوج گرفتند، اندازه گرفت. به همین دلیل نام کتاب را «در سایه سرو آزادی» گذاشتیم.

از خداوند «محسن»، برای حسین(ع) و یارانش احسان بیکران و اتمام نور ایمان، و برای پیروان، توفیق تبعیت، شیعه بودن با شناخت، آزادی با آگاهی و عبودیت با اخلاص آرزو می‌کنیم.

عبدالعلی بازرگان